

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра міжнародного та європейського права

Войтович П.П.

МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБИТРАЖ

Методичні вказівки

Одеса

2023

УДК 341.6

ISBN 978-617-8341-05-3

**Рекомендовано до друку Науково–методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 4 від 25.06.2023 року)**

Рецензенти:

Громовенко К. В. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, ректор Міжнародного гуманітаного університету;

Еннан Р.С. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія».

Автор-укладач:

Войтович П.П. – доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії в галузі права, професор МКА

Войтович П.П. Міжнародний комерційний арбітраж: методичні вказівки.
Львів: Видавець Кошовий Б.-П.О., 2023. – 53 с. ISBN 978-617-8341-05-3

© П.П. Войтович 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Тема 1. Поняття та правова природа міжнародного комерційного арбітражу.....	5
Тема 2. Джерела міжнародного комерційного арбітражу.....	6
Тема 3. Арбітражна угода.....	7
Тема 4. Правова природа міжнародного комерційного арбітражного рішення..	8
Тема 5. Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України.....	9
Тема 6. Морська арбітражна комісія при Торгово-промисловій палаті України.	10
Тема 7. Арбітражний розгляд інвестиційних спорів.....	11
Тема 8. Застосування забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі.....	11
Тема 9. Загальні міжнародні комерційні арбітражі за кордоном.....	12
Тема 10. Спеціалізовані міжнародні комерційні арбітражі за кордоном.....	13
СТИСЛИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ.....	15
ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	22
ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	29
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.....	34
ЗАВДАННЯ, ЗАДАЧІ АБО КЕЙСИ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ.....	38
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ.....	42
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.....	44
ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....	53

ВСТУП

Сьогодні будь-який практикуючий юрист не може обійтися без ґрунтовних знань міжнародного приватного права та міжнародного комерційного права, що займають особливе місце в системі юридичної освіти. Їх значення зростає у всьому світі в зв'язку з процесами інтеграції, міжнародного розподілу праці і глобалізації. Звісно, в сфері приватного права та в сфері комерційного права часто виникають суперечки, які потребують вирішення. Визначну роль у вирішенні спорів в цій галузі грає саме міжнародний комерційний арбітраж.

З огляду на це, вивчення дисципліни «Міжнародний комерційний арбітраж» надасть здобувачам поглиблені знання щодо правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу, співвідношення міжнародного комерційного та інвестиційного арбітражів, правового статусу осіб, що приймають участь у міжнародному арбітражному розгляді, найбільш актуальних практичних проблем у діяльності міжнародного комерційного арбітражу.

Метою курсу «Міжнародний комерційний арбітраж» є поглиблене вивчення особливостей міжнародного комерційного арбітражу та процедури міжнародного арбітражного розгляду. Цей курс, безумовно, має теоретико-практичну спрямованість. Виконання завдань при його вивченні допоможе сформувати у здобувачів систему теоретичних знань і практичних навичок щодо природи міжнародного комерційного арбітражу, його місця у системі вирішення комерційних і приватних спорів. Крім того, здобувачі будуть здатні складати основні правові документи, які застосовуються у сфері міжнародного комерційного арбітражу (позовні заяви, клопотання про скасування арбітражного рішення та про визнання і виконання рішення арбітражного суду та ін.).

Методичні вказівки призначені для бакалаврського рівня спеціальності 081 «Право» і можуть бути використані здобувачами вищої освіти та викладачами для проведення практичних занять та для самостійної роботи.

Тема 1. Поняття та правова природа міжнародного комерційного арбітражу

Лекційні питання:

Історія становлення та розвитку міжнародного комерційного арбітражу.

Міжнародний комерційний арбітраж у системі методів вирішення комерційних спорів.

Застосування альтернативних способів вирішення спорів.

Медіація (посередництво). Примирні процедури.

Переговори.

Експертна оцінка.

Відмінність міжнародного комерційного арбітражу від міжнародного публічного арбітражу та «внутрішнього» третейського арбітражу.

Поняття міжнародного (публічного) арбітражу та його особливості. Специфіка «внутрішніх» третейських судів.

Теорії правової природи міжнародного комерційного арбітражу. Договірна теорія. Процесуальна теорія. Змішана теорія. Автономна теорія.

Демократичний характер комерційного арбітражу. Поняття терміну «міжнародний». Термін «комерційний». Зіставлення термінів «третейський суд» та «арбітражний суд», «міжнародний комерційний арбітражний суд».

Міжнародний комерційний арбітраж як навчальна дисципліна. Предмет міжнародного комерційного арбітражу.

Поняття міжнародного комерційного арбітражу.

Принципи міжнародного комерційного арбітражу.

Принцип остаточності арбітражного рішення (res judicata).

Принцип взаємної згоди сторін.

Форми взаємодії міжнародних комерційних арбітражних судів та державних судів.

Попереднє забезпечення позову. Примусове виконання рішення міжнародного комерційного суду державними судами.

Види арбітражів. Поняття інституційного арбітражу. Поняття арбітражу ad hoc.

Загальні арбітражі. Спеціалізовані інституційні арбітражі.

Найвідоміші арбітражні установи світу.

Переваги та недоліки міжнародного комерційного арбітражу.

Тема 2. Джерела міжнародного комерційного арбітражу

Лекційні питання:

Поняття та види джерел міжнародного комерційного арбітражу.

Міжнародний договір як основне джерело міжнародного комерційного арбітражу.

Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

Регламенти арбітражних інституцій.

Вашингтонська конвенція про врегулювання інвестиційних спорів між державами і особами інших держав від 18 березня 1965 року.

Універсальні міжнародні документи, які регулюють діяльність міжнародного комерційного арбітражу.

Основні положення Конвенції про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень 1958 року.

Регіональні міжнародні документи, що регулюють діяльність міжнародного комерційного арбітражу.

Європейська конвенція про зовнішньоторговий арбітраж 1961 року. Міжамериканська конвенція про міжнародний комерційний арбітраж від 30 січня 1975 року (Панамська конвенція). Конвенція арабських держав про комерційний арбітраж від 14 квітня 1987 року (Аманська Конвенція).

Правовий статус ЮНСІТРАЛ та її роль в регулюванні міжнародного комерційного арбітражу.

Регламенти комісії ООН з права міжнародної торгівлі. Арбітражний регламент для Європи 1966 року. Правила міжнародного комерційного

арбітражу для Азії і Далекого Сходу 1966 року.

Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ (UNCITRAL) 1976 року та його редакція 2010 року. Типовий закон ЮНСІТРАЛ 1985 року.

Тема 3. Арбітражна угода

Лекційні питання:

Поняття та види арбітражної угоди.

Основні вимоги до арбітражної угоди.

Арбітражне застереження. Третейський запис. Арбітражний договір.

Порядок укладення арбітражної угоди.

Широкі та вузькі арбітражні застереження. Модельні (типові) та нетипові (модифіковані) арбітражні застереження. Ексклюзивні, альтернативні та комбіновані арбітражні застереження.

Особливі ознаки арбітражної угоди. Взаємність та добровільність волевиявлення. Юридична автономність арбітражної угоди.

Застосування колізійних норм, пов'язаних з арбітражною угодою (lex voluntatis, lex causae, lex loci arbitri).

Процесуально-правові наслідки укладення арбітражної угоди.

Визначення компетенції арбітражу.

Підстави визнання арбітражної угоди недійсною.

Форма арбітражної угоди. Поняття письмової форми арбітражної угоди. Усна форма арбітражної угоди.

Зміст арбітражної угоди.

Сторони в арбітражній угоді. Вибір арбітражного способу розгляду спору. Вибір виду арбітражу. Місце проведення арбітражу, арбітражної угоди. Вибір мови арбітражного розгляду. Визначення кількості арбітрів, які будуть розглядати спір.

Порядок арбітражного розгляду. Вибір права держави, відповідно до якого будуть визначатися права та обов'язки сторін по контракту. Предмет арбітражної

угоди. Істотні і факультативні умови арбітражної угоди.

Факультативне арбітражне застереження.

Тема 4. Правова природа міжнародного комерційного арбітражного рішення

Лекційні питання:

Поняття міжнародного комерційного арбітражного рішення.

Ознаки арбітражного рішення.

Види арбітражних рішень. Остаточне (final award). Проміжне рішення (interim award). Часткове (partial award). Повне (global award) арбітражне рішення. Поділ арбітражних рішень залежно від національності на: внутрішні та іноземні.

Оспорювання арбітражного рішення. Предмет оспорювання. Суб'єкти оспорювання. Мета оспорювання. Результат оспорювання.

Порядок оскарження рішення міжнародного комерційного арбітражу в Україні.

Підстави для оскарження рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Основні умови щодо оскарження рішення міжнародного комерційного арбітражу в Україні. Вимоги щодо форми і змісту заяви про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражного суду в Україні.

Визнання та виконання міжнародного комерційного арбітражного рішення. Моделі порядків визнання та виконання іноземних арбітражних рішень. Поняття та особливості екзекватурування. Визнання міжнародного комерційного арбітражного рішення. Виконання міжнародного комерційного арбітражного рішення. Терміни пред'явлення іноземних арбітражних рішень до виконання в різних країнах світу. Терміни пред'явлення іноземних арбітражних рішень до виконання в Україні. Підстави для відмови у визнанні й виконанні арбітражне рішення згідно з Конвенцією про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

Питання компетенції міжнародного комерційного арбітражного суду під час розгляду справи.

Відповідність публічному порядку як підстава для відмови в застосуванні іноземного права. Поняття публічного порядку в законодавстві України.

Арбітрабельність спору.

Вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду в Україні.

Тема 5. Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України

Лекційні питання:

Компетенція Міжнародного комерційного арбітражного суду України.

Вимоги до форми арбітражної угоди.

Основні принципи арбітражного провадження в Міжнародному комерційному арбітражному суді при Торгово-промисловій палаті України.

Принцип диспозитивності і змагальності в міжнародному комерційному арбітражі.

Організація роботи Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

Стадії арбітражного процесу.

Склад арбітражного суду, який розглядає справу.

Поняття та види арбітражних зборів. Обчислення арбітражного збору. Валюта арбітражного збору. Порядок сплати арбітражного збору.

Поняття та види витрат арбітражного провадження. Поняття витрат сторін.

Поняття арбітражного провадження Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

Визначення правил процедури та місце проведення арбітражу. Мова та строки проведення арбітражного розгляду. Порядок надіслання письмового повідомлення і документів. Роль Секретаріату Міжнародного комерційного

арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

Порушення арбітражного провадження у справі. Вимоги до змісту позовної заяви. Слухання та розгляд справи по документах. Вибір права держави, яке буде застосовуватися до суті спору.

Винесення арбітражного рішення. Вимоги щодо форми арбітражного рішення.

Тема 6. Морська арбітражна комісія при Торгово-промисловій палаті України

Лекційні питання:

Компетенція Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України.

Організація Морської арбітражної комісії. Склад Президії Морської арбітражної комісії. Голова Морської арбітражної комісії. Секретаріат Морської арбітражної комісії. Атрибути Морської арбітражної комісії.

Склад арбітражного суду, який розглядає справу. Порядок призначення арбітрів, які розглядають справу.

Поняття арбітражного провадження Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України. Визначення правил процедури.

Порушення арбітражного провадження у справі. Вимоги до змісту позовної заяви. Подання заперечень щодо позову. Порядок відкладення розгляду справу арбітражним судом.

Винесення арбітражного рішення. Усунення помилок та дача роз'яснень щодо арбітражного рішення Арбітражним судом.

Оспорювання арбітражного рішення. Строки подання клопотання про скасування арбітражного рішення.

Порядок визнання і виконання арбітражного рішення Морської арбітражної комісії компетентними судами в Україні. Порядок визнання і виконання арбітражного рішення за межами України.

Тема 7. Арбітражний розгляд інвестиційних спорів

Лекційні питання:

Поняття розгляду інвестиційних спорів в арбітражному порядку.

Поняття інвестиційного спору.

Міжнародні документи з розгляду інвестиційних спорів в арбітражному порядку. Вашингтонська конвенція про врегулювання інвестиційних спорів 1965 року.

Компетенція Міжнародного центру з вирішення інвестиційних спорів.

Умови передання спору на розгляд Міжнародного центру з вирішення інвестиційних спорів. Процедура вирішення спору в Міжнародному центрі з вирішення інвестиційних спорів.

Правила про додаткові заходи механізму вирішення спорів і процедури по встановленню фактів 1978 року.

Застосування примирної процедури в рамках Міжнародного центру з вирішення інвестиційних спорів.

Держава в міжнародному комерційному арбітражі. Позови проти держав.

Імунітет держави. Відмова від юрисдикційного імунітету держави.

Тема 8. Застосування забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі

Лекційні питання:

Поняття забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі.

Поняття та порядок вжиття забезпечувальних заходів у Арбітражному регламенті ЮНСІТРАЛ та Типовому законі ЮНСІТРАЛ.

Поняття попередніх постанов.

Види забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі.

Імперативний спосіб застосування забезпечувальних заходів. Диспозитивний спосіб застосування забезпечувальних засобів. Практика застосування забезпечувальних заходів у різних державах. Роль надзвичайного арбітра при вжитті забезпечувальних заходів. Випадки звернення до державного суду для застосування забезпечувальних заходів при проведенні міжнародного комерційного арбітражу. Компетенція арбітрів міжнародного комерційного арбітражного суду щодо застосування забезпечувальних заходів.

Порядок застосування забезпечувальних заходів відповідно до Регламенту Міжнародного комерційного арбітражного суду Міжнародної торгової палати.

Застосування забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі в Україні. Застосування забезпечувальних заходів у разі подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду.

Тема 9. Загальні міжнародні комерційні арбітражі за кордоном

Лекційні питання:

Арбітражний суд Міжнародної торгової палати.

Правовий статус Міжнародної торгової палати.

Порядок розгляду спорів Арбітражним судом Міжнародної торгової палати. Склад та структура Арбітражного суду Міжнародної торгової палати. Порядок призначення арбітрів. Порядок винесення арбітражного рішення щодо спору. Порядок проведення примирної процедури в Арбітражному суді Міжнародної торгової палати.

Порядок розгляду арбітражних спорів Арбітражним інститутом Стокгольмської торгової палати. Склад Арбітражного інституту. Порядок подання документів до Арбітражного інституту. Стадії арбітражного розгляду. Колізійні прив'язки, які застосовуються під час розгляду спору.

Лондонський міжнародний арбітражний суд. Порядок розгляду спору.

Лондонська морська арбітражна асоціація.

Міжнародний комерційний арбітраж у Німеччині. Порядок розгляду спору.

Арбітражний суд при комерційній палаті у Варшаві.

Особливості міжнародного комерційного арбітражу держав Азії.

Сінгапурський міжнародний арбітражний центр.

Міжнародний комерційний арбітраж у Китайській народній республіці.

Міжнародний комерційний арбітраж у США. Види арбітражу у США.

Законодавче регулювання комерційного арбітражу в США. Поняття арбітражної угоди в США.

Правовий статус Американської арбітражної асоціації.

Міжнародний комерційний арбітраж країн Латинської Америки.

Тема 10. Спеціалізовані міжнародні комерційні арбітражі за кордоном

Лекційні питання:

Особливості та переваги спеціалізованих міжнародних комерційних арбітражів.

Міжнародні арбітражі пов'язані з перевезеннями.

Арбітраж Асоціації Міжнародного повітряного транспорту.

Морські арбітражні суди.

Морський третейський суд у Гамбурзі.

Лондонська асоціація морських арбітрів.

Морська арбітражна палата в Парижі.

Арбітраж при комітеті Ллойда в Лондоні.

Японський морський арбітраж у Токіо.

Грецький морський арбітраж у Піреї.

Спортивні арбітражі. Спортивний арбітражний суд в Лозані. Бельгійська арбітражна комісія зі спорту (Comission Belge d'arbitrage pour le sport). Національний спортивний центр з вирішення спорів в Австралії (National Sport Dispute Center). Палата з вирішення спорів в галузі спорту в Італії (Camera di

Conciliazione e Arbitrato per lo Sport).

Арбітражі, які вирішують спори пов'язані із торгівлею зерновими. Арбітражний суд при Асоціації торгівлі зерном і кормами (ГАФТА). Лондонська асоціація з торгівлі зерновими та продуктами харчування. Арбітраж при Комітеті з торгівлі зерновими у Роттердамі.

Арбітражі, пов'язані з торгівлею конкретними товарами. Арбітражний суд при Федерації торгівлі олійними культурами й жирами (FOSFA). Арбітраж при Біржі з торгівлі шкірою та шкіряними виробами в Генуї. Арбітражний Суд при Бременській біржі з торгівлі бавовною. Арбітражний суд при Федерації з торгівлі вовною в Гдині.

Арбітражі, які вирішують спори пов'язані із торгівлею кавою. Арбітраж при Нідерландській асоціації з торгівлі кавою. Антверпенська кадова арбітражна палата (Бельгія). Кадова арбітражна палата в Генуї та Трієсті.

СТИСЛИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Міжнародний комерційний арбітраж (або третейський суд) є різновидом комерційного арбітражу. Законодавство про арбітраж багатьох країн відображує природу арбітражу як альтернативного засобу вирішення спорів, що виникають у сфері економічного обігу, в основі якого лежить договір і який виключає юрисдикцію державних судів щодо розгляду конкретної справи.

Договірна природа арбітражу означає, що його формування є прерогативою сторін. Заснування або обрання арбітражу здійснюється сторонами, між якими існує спір про право.

Чинне законодавство різних держав, як правило, закріплює можливість розгляду міжнародними комерційними арбітражами цивільних справ між національними, з одного боку, та іноземними суб'єктами права – з другого, а в деяких випадках – і можливість розгляду арбітражами цивільних справ у спорах між іноземними суб'єктами права.

Так, згідно із Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж» у міжнародний комерційний арбітраж можуть передаватися спори, що виникають з договірних та інших цивільно-правових відносин при здійсненні зовнішньоторгових та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін знаходиться за кордоном, а також спори підприємств з іноземними інвестиціями та міжнародних об'єднань і організацій, створених на території України, між собою, спори їх учасників, а рівно їх спори з іншими суб'єктами права України.

В умовах усе більшого розвитку і спеціалізації міжнародного економічного обміну роль комерційного арбітражу зростає. В літературі слушно підкреслюються ефективність арбітражу, його переваги при розгляді міжнародних цивільних справ порівняно з національними судами.

Перевага арбітражу полягає перш за все у тому, що він забезпечує прийнятну, доступну і більш просту, на відміну від судової, процедуру вирішення спорів. Досить суттєвим є і те, що сторони можуть формувати склад

арбітражу, який розглядає і вирішує справи, що сприяє довірі сторін до арбітрів і їх компетентності.

Провадження в арбітражі передбачає також можливість узгодити взаємноприйнятну мову провадження. Провадження в арбітражі має конфіденційний характер на відміну від гласності судового процесу, що також є його перевагою.

До переваг арбітражу належить і можливість обирати не тільки прийнятну арбітражну процедуру, а й прийнятне право. Рішення комерційного арбітражу, на відміну від рішень суду, є остаточними, що сприяє завершеності будь-якого арбітражного провадження.

Особливо слід підкреслити існування механізму, що забезпечує визнання і виконання рішень комерційного арбітражу в межах конвенційного регулювання цього питання.

Міжнародна практика створила різні види комерційного арбітражу: випадковий та інституційний. Випадковий арбітраж створюється для розгляду конкретного спору (австрійський юрист Ламмош назвав його арбітражем *ad hoc*). Після вирішення того чи іншого спору арбітраж припиняє існування. Процедура випадкового арбітражу може визначатися сторонами самостійно чи шляхом домовленості про застосування модельних правил арбітражу (наприклад, Арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ).

У даний час значно поширені постійно діючі, або інституційні, арбітражі. Вони створюються при торговельних палатах, біржах, різних асоціаціях, організаціях та ін. Інституційний арбітраж організується як арбітражна установа, що не входить до складу державного апарату і є недержавним утворенням. Склад інституційного арбітражу може формуватися в різні способи. Як правило, він утворюється з осіб, що внесені до списку арбітрів, органом тієї організації, при якій він перебуває. У деяких арбітражних установах коло осіб, які можуть входити до складу арбітражу, визначається не списком арбітрів, а членством у відповідній організації. Для інституційного арбітражу, на відміну від арбітражу *ad hoc*, характерним є також наявність власних правил процедури, які

передбачають порядок утворення складу арбітражу і вирішення комерційних спорів.

Інституційний арбітраж зазнав деякої еволюції у своєму розвитку. В цьому відношенні слід відмітити спеціалізацію постійно діючих арбітражів. Так, поряд з арбітражами, так би мовити, загальної юрисдикції, які розглядають будь-які спори з договірних або інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших форм міжнародних економічних зв'язків, створюються арбітражі із спеціальною (обмеженою) юрисдикцією (торговельні, морські тощо). До арбітражів спеціальної юрисдикції належать, наприклад, Міжнародний третейський суд по справах морського і річного пароплавства у Гдині, Арбітражний суд Асоціації з бавовни в Польщі, Морська арбітражна комісія при Торговельно-промисловій палаті України та ін.

В основі арбітражного вирішення спорів лежить арбітражна угода, тобто угода про передання спору на розгляд і вирішення арбітражу. Арбітражна угода є умовою для визнання компетенції арбітражу, і тому найбільш актуальними були і залишаються проблеми правової природи арбітражної угоди та компетенції арбітражу.

Арбітражна угода є специфічним договором. Специфічність арбітражної угоди полягає в тому, що, будучи цивільно-правовим правочином, вона має процесуальні наслідки. А це означає, що для кваліфікації арбітражної угоди як цивільно-правового правочину застосовується цивільне законодавство. Що ж стосується виключення державного суду, тобто вилучення тієї чи іншої справи з його ведення та допустимості арбітражної угоди, то ці питання вирішуються на підставі цивільно-процесуального законодавства.

У міжнародному комерційному обігу зустрічаються два види арбітражних угод: арбітражне застереження і третейський запис. Угода про арбітраж, включена до контракту як така, що передбачає можливість розгляду спорів, котрі можуть виникнути з контракту, називається арбітражним застереженням. Угода про арбітраж, що передбачає можливість розгляду спору, укладена у формі окремої від зовнішньоторговельного контракту угоди, називається третейським

записом.

У більшості країн, у тому числі в Україні, Білорусії, країнах Східної Європи, Великій Британії, Франції, Німеччині, Данії, Норвегії, США, Канаді та ін., передбачено єдиний правовий режим арбітражного застереження і третейського запису. Згідно зі ст. 7 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» арбітражна угода - це угода сторін про передання до арбітражу всіх або окремих спорів, які виникли або можуть виникнути між ними у зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, мають вони договірний характер чи ні. Арбітражна угода може бути укладена у вигляді арбітражного застереження або окремої угоди.

Як правило, у внутрішньому законодавстві передбачено коло спорів, які підлягають розгляду міжнародним комерційним арбітражем. Крім того, для більшості країн характерним для визначення дійсності арбітражної угоди є застосування категорії публічного порядку. Інакше кажучи, якщо спір стосується публічного порядку відповідної країни, він виключається з компетенції арбітражу.

Відповідно до п. 2 ст. 1 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» до міжнародного комерційного арбітражу можуть передаватися спори з договірних або інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї з сторін знаходиться за кордоном, а також спори підприємств з іноземними інвестиціями та міжнародних об'єднань і організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками, а так само їх спори з іншими суб'єктами права України. Закон також передбачає можливість скасування арбітражного рішення і відмови у визнанні та приведенні до виконання арбітражного рішення, якщо суд вирішить, що арбітражне рішення суперечить публічному порядку України (п. 2 ст. 34) або визнання та приведення до виконання цього рішення суперечить публічному порядку України (п. 1 ст. 36).

Розглянувши спір, арбітраж виносить рішення, яким розв'язується справа

по суті. Арбітражне рішення є остаточним. Воно виноситься в письмовій формі та підписується одноособовим арбітром або арбітрами. При колегіальному арбітражному розгляді достатньо наявності підписів більшості членів арбітражу за умови пояснення причини відсутності інших підписів. В арбітражному рішенні повинні бути зазначені мотиви, на яких воно ґрунтується, висновок про задоволення або відхилення позовних вимог, сума арбітражного збору та витрат по справі, їх розподіл між сторонами, дата і місце арбітражу. Після винесення арбітражного рішення кожній стороні повинна бути надана його копія, підписана арбітрами.

У національному законодавстві можуть бути встановлені різні форми оскарження рішення (заява про скасування, апеляція та ін.). Типовий закон ЮНСІТРАЛ передбачає можливість скасування арбітражного рішення шляхом оскарження. Оскарження в суді арбітражного рішення може бути здійснено тільки шляхом передання клопотання про скасування, зокрема у разі, коли сторона, яка заявляє клопотання, надасть докази того, що одна із сторін в арбітражній угоді була будь-якою мірою недієздатною; якщо ця угода недійсна за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а за відсутністю такої вказівки – за законом країни суду; якщо сторона не була належним чином повідомлена про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших причин не могла надати свої пояснення; якщо склад арбітражного суду або арбітражна процедура не відповідали угоді сторін та ін. Рішення може бути оскаржене і в тому разі, коли суд визначить, що об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законами даної держави або арбітражне рішення суперечить публічному порядку цієї держави.

Рішення арбітражу виконуються добровільно. Добровільність виконання рішень арбітражу відповідає правовій природі цієї юрисдикції. Разом з цим іноді виникає необхідність звернення до застосування заходів примусового виконання рішень арбітражу.

Арбітражне рішення національного арбітражу в тій чи іншій державі звичайно виконується в тому самому порядку, що й рішення суду.

Для міжнародного комерційного арбітражу більш актуальною проблемою є порядок виконання іноземного арбітражного рішення. Йдеться про те, чи може арбітражне рішення бути виконаним в іншій країні.

Попри відмінності у національних законодавствах, можна констатувати, що в принципі можливість примусового виконання іноземного арбітражного рішення передбачена у всіх країнах. Загальний принцип виконання іноземних арбітражних рішень зводиться до того, що вони можуть бути виконані за законодавством іншої країни, де одержується їх виконання. Якщо ж є міжнародний договір, учасниками якого є та чи інша держава, то відповідно до договірної міжнародної практики застосовуються міжнародно-правові норми.

Незважаючи на загальне положення про можливість примусового виконання іноземного арбітражного рішення, існують різні механізми визнання іноземного арбітражного рішення як підстави його наступного виконання.

Для визнання рішення іноземного арбітражу законодавство не передбачає формальної процедури підтвердження юридичної дійсності рішення (екзекватурування). Однак у законодавстві окремих країн передбачені різні процедури екзекватурування. Так, згідно зі статтями 1477, 1478 ЦПК Франції іноземне арбітражне рішення підлягає приведенню до виконання тільки на підставі постанови про екзекватуру, що надходить від суду першої інстанції, в районі якого рішення було винесено. Екзекватура видається судовим виконавцем зазначеного суду.

Правила визнання і можливості виконання арбітражних рішень уніфіковані в міжнародному масштабі, зокрема у Нью-Йоркській конвенції про визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень 1958 р.

Конвенцією врегульовано основні питання про визнання та приведення до виконання іноземних арбітражних рішень (статті III, IV, V, VI). Зобов'язання учасників Конвенції про визнання і приведення до виконання арбітражних рішень міститься перш за все в ст. III, яка передбачає, що держава, яка домовляється, визнає арбітражні рішення як обов'язкові і приводить їх до виконання відповідно з процесуальними нормами тієї території, де одержуються

визнання і приведення до виконання цих рішень, на умовах, викладених у наступних статтях.

Конвенція встановила норми, що попереджають дискримінаційний підхід до визнання та виконання іноземних арбітражних рішень, передбачивши необтяжливий митний режим. Крім того, з цією ж метою ст. IV передбачає вичерпний перелік документів, які повинна надати сторона, що одержує визнання і приведення до виконання при поданні такого прохання. Це належним чином завірене автентичне арбітражне рішення або належним чином завірена його копія, автентична арбітражна угода або належним чином завірена її копія.

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Поняття та правова природа міжнародного комерційного арбітражу

1. Історія становлення та розвитку міжнародного комерційного арбітражу.
2. Міжнародний комерційний арбітраж у системі методів вирішення комерційних спорів.
3. Застосування альтернативних способів вирішення спорів. Медіація (посередництво). Примирні процедури. Переговори.
4. Відмінність міжнародного комерційного арбітражу від міжнародного публічного арбітражу та «внутрішнього» третейського арбітражу.
5. Поняття міжнародного (публічного) арбітражу та його особливості. Специфіка «внутрішніх» третейських судів.
6. Теорії правової природи міжнародного комерційного арбітражу. Договірна теорія. Процесуальна теорія. Змішана теорія. Автономна теорія.
7. Поняття міжнародного комерційного арбітражу.
8. Принципи міжнародного комерційного арбітражу.
9. Форми взаємодії міжнародних комерційних арбітражних судів та державних судів.
10. Види арбітражів. Поняття інституційного арбітражу. Поняття арбітражу ad hoc. Загальні арбітражі. Спеціалізовані інституційні арбітражі.
11. Переваги та недоліки міжнародного комерційного арбітражу.

Тема 2. Джерела міжнародного комерційного арбітражу

1. Поняття та види джерел міжнародного комерційного арбітражу.
2. Міжнародний договір як основне джерело міжнародного

комерційного арбітражу.

3. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж».
4. Регламенти арбітражних інституцій.
5. Вашингтонська конвенція про врегулювання інвестиційних спорів між державами і особами інших держав від 18 березня 1965 року.
6. Універсальні міжнародні документи, які регулюють діяльність міжнародного комерційного арбітражу.
7. Основні положення Конвенції про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень 1958 року.
8. Регіональні міжнародні документи, що регулюють діяльність міжнародного комерційного арбітражу.
9. Правовий статус ЮНСІТРАЛ та її роль в регулюванні міжнародного комерційного арбітражу.
10. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ (UNCITRAL) 1976 року та його редакція 2010 року. Типовий закон ЮНСІТРАЛ 1985 року.

Тема 3. Арбітражна угода

1. Поняття та види арбітражної угоди.
2. Основні вимоги до арбітражної угоди.
3. Арбітражне застереження. Третейський запис. Арбітражний договір.
4. Порядок укладення арбітражної угоди.
5. Особливі ознаки арбітражної угоди. Взаємність та добровільність волевиявлення. Юридична автономність арбітражної угоди.
6. Застосування колізійних норм, пов'язаних з арбітражною угодою (lex voluntatis, lex causae, lex loci arbitri).
7. Визначення компетенції арбітражу.
8. Підстави визнання арбітражної угоди недійсною.
9. Форма арбітражної угоди.
10. Зміст арбітражної угоди.

11. Сторони в арбітражній угоді. Вибір арбітражного способу розгляду спору. Вибір виду арбітражу. Місце проведення арбітражу, арбітражної угоди. Вибір мови арбітражного розгляду. Визначення кількості арбітрів, які будуть розглядати спір.

12. Порядок арбітражного розгляду. Вибір права держави, відповідно до якого будуть визначатися права та обов'язки сторін по контракту. Предмет арбітражної угоди. Істотні і факультативні умови арбітражної угоди.

Тема 4. Правова природа міжнародного комерційного арбітражного рішення

1. Поняття та ознаки міжнародного комерційного арбітражного рішення.

2. Види арбітражних рішень. Остаточне (final award). Проміжне рішення (interim award). Часткове (partial award). Повне (global award) арбітражне рішення. Поділ арбітражних рішень залежно від національності на: внутрішні та іноземні.

3. Оспорювання арбітражного рішення. Предмет оспорювання. Суб'єкти оспорювання. Мета оспорювання. Результат оспорювання.

4. Порядок оскарження рішення міжнародного комерційного арбітражу в Україні.

5. Визнання та виконання міжнародного комерційного арбітражного рішення. Моделі порядків визнання та виконання іноземних арбітражних рішень. Поняття та особливості екзекватування.

6. Підстави для відмови у визнанні й виконанні арбітражне рішення згідно з Конвенцією про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

7. Питання компетенції міжнародного комерційного арбітражного суду під час розгляду справи.

8. Відповідність публічному порядку як підстава для відмови в застосуванні іноземного права. Поняття публічного порядку в законодавстві України.

9. Арбітрабельність спору.

Тема 5. Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України

1. Компетенція Міжнародного комерційного арбітражного суду України.

2. Вимоги до форми арбітражної угоди.

3. Основні принципи арбітражного провадження в Міжнародному комерційному арбітражному суді при Торгово-промисловій палаті України.

4. Організація роботи Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

5. Поняття арбітражного провадження Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

6. Визначення правил процедури та місце проведення арбітражу. Мова та строки проведення арбітражного розгляду. Порядок надіслання письмового повідомлення і документів.

7. Порушення арбітражного провадження у справі. Вимоги до змісту позовної заяви. Слухання та розгляд справи по документах. Вибір права держави, яке буде застосовуватися до суті спору.

8. Винесення арбітражного рішення. Вимоги щодо форми арбітражного рішення.

Тема 6. Морська арбітражна комісія при Торгово-промисловій палаті України

1. Компетенція Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України.
2. Організація Морської арбітражної комісії. Атрибути Морської арбітражної комісії.
3. Склад арбітражного суду, який розглядає справу. Порядок призначення арбітрів, які розглядають справу.
4. Поняття арбітражного провадження Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України. Визначення правил процедури.
5. Порушення арбітражного провадження у справі. Вимоги до змісту позовної заяви. Подання заперечень щодо позову. Порядок відкладення розгляду справу арбітражним судом.
6. Винесення арбітражного рішення.
7. Оспорювання арбітражного рішення. Строки подання клопотання про скасування арбітражного рішення.
8. Порядок визнання і виконання арбітражного рішення Морської арбітражної комісії компетентними судами в Україні. Порядок визнання і виконання арбітражного рішення за межами України.

Тема 7. Арбітражний розгляд інвестиційних спорів

1. Поняття розгляду інвестиційних спорів в арбітражному порядку.
2. Поняття інвестиційного спору.
3. Міжнародні документи з розгляду інвестиційних спорів в арбітражному порядку. Вашингтонська конвенція про врегулювання інвестиційних спорів 1965 року.
4. Компетенція Міжнародного центру з вирішення інвестиційних спорів. Процедура вирішення спору в Міжнародному центрі з вирішення інвестиційних спорів.
5. Застосування примирної процедури в рамках Міжнародного центру з вирішення інвестиційних спорів.

6. Держава в міжнародному комерційному арбітражі. Позови проти держав.
7. Імунітет держави. Відмова від юрисдикційного імунітету держави.

Тема 8. Застосування забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі

1. Поняття забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі.
2. Поняття та порядок вжиття забезпечувальних заходів у Арбітражному регламенті ЮНСІТРАЛ та Типовому законі ЮНСІТРАЛ.
3. Види забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі.
4. Практика застосування забезпечувальних заходів у різних державах.
5. Компетенція арбітрів міжнародного комерційного арбітражного суду щодо застосування забезпечувальних заходів.
6. Порядок застосування забезпечувальних заходів відповідно до Регламенту Міжнародного комерційного арбітражного суду Міжнародної торгової палати.
7. Застосування забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі в Україні.

Тема 9. Загальні міжнародні комерційні арбітражі за кордоном

1. Арбітражний суд Міжнародної торгової палати.
2. Правовий статус Міжнародної торгової палати.
3. Порядок розгляду спорів Арбітражним судом Міжнародної торгової палати.
4. Порядок розгляду арбітражних спорів Арбітражним інститутом Стокгольмської торгової палати.

5. Лондонський міжнародний арбітражний суд. Порядок розгляду спору.
6. Лондонська морська арбітражна асоціація.
7. Міжнародний комерційний арбітраж у Німеччині. Порядок розгляду спору.

Тема 10. Спеціалізовані міжнародні комерційні арбітражі за кордоном

1. Особливості та переваги спеціалізованих міжнародних комерційних арбітражів.
2. Міжнародні арбітражі пов'язані з перевезеннями.
3. Морські арбітражні суди.
4. Спортивні арбітражі.
5. Арбітражі, які вирішують спори пов'язані із торгівлею зерновими.
6. Арбітражі, які вирішують спори пов'язані із торгівлею кавою.

ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Історія становлення та розвитку міжнародного комерційного арбітражу.
2. Міжнародний комерційний арбітраж у системі методів вирішення комерційних спорів.
3. Застосування альтернативних способів вирішення спорів.
4. Медіація (посередництво). Примирні процедури. Переговори. Експертна оцінка.
5. Відмінність міжнародного комерційного арбітражу від міжнародного публічного арбітражу та «внутрішнього» третейського арбітражу.
6. Поняття міжнародного (публічного) арбітражу та його особливості. Специфіка «внутрішніх» третейських судів.
7. Теорії правової природи міжнародного комерційного арбітражу. Договірна теорія. Процесуальна теорія. Змішана теорія. Автономна теорія.
8. Демократичний характер комерційного арбітражу. Поняття терміну «міжнародний». Термін «комерційний». Зіставлення термінів «третейський суд» та «арбітражний суд», «міжнародний комерційний арбітражний суд».
9. Міжнародний комерційний арбітраж як навчальна дисципліна. Предмет
10. міжнародного комерційного арбітражу.
11. Поняття міжнародного комерційного арбітражу.
12. Принципи міжнародного комерційного арбітражу. Принцип остаточності арбітражного рішення (*res judicata*). Принцип взаємної згоди сторін.
13. Форми взаємодії міжнародних комерційних арбітражних судів та державних судів.
14. Попереднє забезпечення позову. Примусове виконання рішення міжнародного комерційного суду державними судами.
15. Види арбітражів. Поняття інституційного арбітражу. Поняття арбітражу *ad hoc*.
16. Загальні арбітражі. Спеціалізовані інституційні арбітражі.
17. Поняття та види джерел міжнародного комерційного арбітражу.
18. Міжнародний договір як основне джерело міжнародного комерційного

арбітражу.

19. Вашингтонська конвенція про врегулювання інвестиційних спорів між державами і особами інших держав від 18 березня 1965 року.

20. Універсальні міжнародні документи, які регулюють діяльність міжнародного комерційного арбітражу.

21. Основні положення Конвенції про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень 1958 року.

22. Регіональні міжнародні документи, що регулюють діяльність міжнародного комерційного арбітражу.

23. Європейська конвенція про зовнішньоторговий арбітраж 1961 року. Міжамериканська конвенція про міжнародний комерційний арбітраж від 30 січня 1975 року (Панамська конвенція). Конвенція арабських держав про комерційний арбітраж від 14 квітня 1987 року (Аманська Конвенція).

24. Правовий статус ЮНСІТРАЛ та її роль в регулюванні міжнародного комерційного арбітражу.

25. Регламенти комісії ООН з права міжнародної торгівлі. Арбітражний регламент для Європи 1966 року. Правила міжнародного комерційного арбітражу для Азії і Далекого Сходу 1966 року.

26. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ (UNCITRAL) 1976 року та його редакція 2010 року. Типовий закон ЮНСІТРАЛ 1985 року.

27. Поняття та види арбітражної угоди. Основні вимоги до арбітражної угоди.

28. Арбітражне застереження. Третейський запис. Арбітражний договір.

29. Порядок укладення арбітражної угоди.

30. Широкі та вузькі арбітражні застереження. Модельні (типові) та нетипові (модифіковані) арбітражні застереження. Ексклюзивні, альтернативні та комбіновані арбітражні застереження.

31. Особливі ознаки арбітражної угоди. Взаємність та добровільність волевиявлення. Юридична автономність арбітражної угоди.

32. Застосування колізійних норм, пов'язаних з арбітражною угодою (lex

voluntatis, lex causae, lex loci arbitri).

33. Визначення компетенції арбітражу.

34. Форма арбітражної угоди. Поняття письмової форми арбітражної угоди. Усна форма арбітражної угоди. Зміст арбітражної угоди.

35. Сторони в арбітражній угоді. Вибір арбітражного способу розгляду спору. Вибір виду арбітражу. Місце проведення арбітражу, арбітражної угоди. Вибір мови арбітражного розгляду. Визначення кількості арбітрів, які будуть розглядати спір.

36. Порядок арбітражного розгляду. Вибір права держави, відповідно до якого будуть визначатися права та обов'язки сторін по контракту. Предмет арбітражної угоди. Істотні і факультативні умови арбітражної угоди.

37. Поняття міжнародного комерційного арбітражного рішення. Ознаки арбітражного рішення.

38. Види арбітражних рішень. Остаточне (final award). Проміжне рішення (interim award). Часткове (partial award). Повне (global award) арбітражне рішення. Поділ арбітражних рішень залежно від національності на: внутрішні та іноземні.

39. Оспорювання арбітражного рішення. Предмет оспорювання. Суб'єкти оспорювання. Мета оспорювання. Результат оспорювання.

40. Порядок оскарження рішення міжнародного комерційного арбітражу в Україні.

41. Підстави для оскарження рішення міжнародного комерційного арбітражу.

42. Основні умови щодо оскарження рішення міжнародного комерційного арбітражу в Україні. Вимоги щодо форми і змісту заяви про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражного суду в Україні.

43. Визнання та виконання міжнародного комерційного арбітражного рішення. Моделі порядків визнання та виконання іноземних арбітражних рішень. Поняття та особливості екзекватування. Визнання міжнародного комерційного арбітражного рішення. Виконання міжнародного комерційного

арбітражного рішення. Терміни пред'явлення іноземних арбітражних рішень до виконання в різних країнах світу. Терміни пред'явлення іноземних арбітражних рішень до виконання в Україні. Підстави для відмови у визнанні й виконанні арбітражне рішення згідно з Конвенцією про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

44. Питання компетенції міжнародного комерційного арбітражного суду під час розгляду справи.

45. Відповідність публічному порядку як підстава для відмови в застосуванні іноземного права. Поняття публічного порядку в законодавстві України.

46. Вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду в Україні.

47. Компетенція Міжнародного комерційного арбітражного суду України.

48. Основні принципи арбітражного провадження в Міжнародному комерційному арбітражному суді при Торгово-промисловій палаті України.

49. Принцип диспозитивності і змагальності в міжнародному комерційному арбітражі.

50. Організація роботи Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

51. Поняття арбітражного провадження Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

52. Визначення правил процедури та місце проведення арбітражу. Мова та строки проведення арбітражного розгляду. Порядок надіслання письмового повідомлення і документів.

53. Порушення арбітражного провадження у справі. Вимоги до змісту позовної заяви. Слухання та розгляд справи по документах. Вибір права держави, яке буде застосовуватися до суті спору.

54. Винесення арбітражного рішення. Вимоги щодо форми арбітражного рішення.

55. Компетенція Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України. Визначення правил процедури.

56. Порядок визнання і виконання арбітражного рішення Морської арбітражної комісії компетентними судами в Україні. Порядок визнання і виконання арбітражного рішення за межами України.

57. Поняття розгляду інвестиційних спорів в арбітражному порядку.

58. Поняття інвестиційного спору.

59. Міжнародні документи з розгляду інвестиційних спорів в арбітражному порядку.

60. Компетенція Міжнародного центру з вирішення інвестиційних спорів.

61. Держава в міжнародному комерційному арбітражі. Позови проти держав.

62. Імунітет держави. Відмова від юрисдикційного імунітету держави.

63. Поняття забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі.

64. Поняття та порядок вжиття забезпечувальних заходів у Арбітражному регламенті ЮНСІТРАЛ та Типовому законі ЮНСІТРАЛ.

65. Застосування забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі в Україні. Застосування забезпечувальних заходів у разі подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду.

66. Арбітражний суд Міжнародної торгової палати.

67. Порядок розгляду арбітражних спорів Арбітражним інститутом Стокгольмської торгової палати.

68. Лондонський міжнародний арбітражний суд. Порядок розгляду спору.

69. Лондонська морська арбітражна асоціація.

70. Особливості та переваги спеціалізованих міжнародних комерційних арбітражів.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Типовий закон ЮНСІТРАЛ був прийнятий та регулює питання:

- 1) 1964 А. Міжнародного торгового арбітражу
- 2) 1985 В. Міжнародного арбітражу
- 3) 1990 С. Міжнародного арбітражного суду
- 4) 1993 D. Міжнародного арбітражного судочинства

2. Морська арбітражна комісія вирішує спори, які впливають:

- A) Договірних відносин
- B) Господарсько-правових відносин
- C) Цивільно-правових відносин
- D) Що виникають із торгового мореплавства
- E) Комерційних відносин

3. Принцип автономії волі відображено в ст. 5 Закону України «Про міжнародне приватне право», де зазначено, що:

- A) вибір не має бути явно вираженим
- B) вибір має бути явно вираженим або прямо впливати із дій сторін правочину, його умов чи обставин справи, які розглядаються в їх сукупності, якщо інше не передбачено законом
- C) вибір права чи зміна раніше обраного права може бути здійснено учасниками правовідносин тільки у певний період
- D) вибір права або зміна раніше обраного права, які здійснено після вчинення правочину, не мають зворотної дії
- E) сторони можуть обрати право щодо правочину в цілому або його окремої частини
- F) учасники правовідносин можуть самостійно здійснювати вибір права, яке підлягає застосуванню до змісту правових відносин
- G) сторони не можуть обрати право щодо окремої частини правочину

4. Громадянин України, який керував автомобілем на території Греції, заподіяв матеріальну шкоду водію автомобіля – громадянину Греції, який з цього приводу звернувся до суду своєї держави. Однак громадянин України наполягав на розгляді цієї справи на території України, мотивуючи порушенням його права на справедливий суд у разі розгляду справи у Греції.

До компетенції якого органу відноситься розгляд справ про оскарження рішень міжнародного комерційного арбітражу в Україні:

- A) Апеляційний суд загальної юрисдикції за місцем знаходження арбітражу
- B) Вищий міжнародний комерційний арбітраж
- C) Арбітражний суд
- D) Самі арбітри, які винесли рішення

5. Встановіть відповідність:

- 1) міжнародна підсудність
- 2) міжнародний цивільний процес
- 3) абсолютний імунітет держави
- 4) функціональний імунітет держави

A) діяльність національних судів щодо розгляду цивільних справ з іноземним елементом і вирішення окремих процесуальних питань

B) втрата судового імунітету державою у випадках, коли вона є стороною правовідносин як приватна особа

C) пред'явлення позову до іноземної держави, забезпечення позову і звернення стягнення на майно іноземної держави може бути допущено виключно за згодою цієї держави

D) розмежування компетенції між судовими органами цієї чи іншої держави щодо розгляду і вирішення певних категорій справ з іноземним елементом

6. Між німецькою фірмою і українським Приватним акціонерним товариством було укладено кредитний договір, який не передбачав застосування в разі виникнення спору права конкретної держави. За договором виник спір.

Позивач – німецька фірма – вважав, що арбітражем має застосовуватися право країни-кредитора, натомість позивач не надав документів, які б засвідчували його правовий статус. Відповідач – українське приватне акціонерне товариство – стверджував, що фірма-позивач не зареєстрована в Німеччині в якості комерційного підприємства і тому не може посилається на право цієї країни.

Арбітражний інститут Торгової палати Стокгольма було засновано:

- A) у 1917 р.
- B) у 1929 р.
- C) у 1945 р.
- D) у 1995 р.

7. Міжнародний комерційний арбітраж – це:

- A) спеціалізований державний суд
- B) альтернативна форма вирішення спорів
- C) процедура, що застосовується за угодою сторін
- D) третейський суд
- E) особа або особи, обрані сторонами для вирішення

зовнішньоекономічного спору

- F) різновид господарських судів
- G) суд загальної юрисдикції

8. Розташуйте в послідовності за датою заснування:

- A) Арбітражний інститут Стокгольмської торгової палати
- B) Міжнародний центр з вирішення інвестиційних спорів
- C) Лондонський міжнародний арбітражний суд
- D) Міжнародний арбітражний суд Міжнародної торгової палати у Парижі

9. Встановіть відповідність між:

- 1) арбітражна угода
- 2) третейський суд

3) суд

4) арбітраж

A) одноособовий арбітр або колегія арбітрів

B) відповідний орган судової системи держави

C) будь-який арбітраж (третейський суд) незалежно від того, чи утворюється він спеціально для розгляду окремої справи, чи здійснюється постійно діючою арбітражною установою

D) угода сторін про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні

ЗАДАЧІ АБО KEYСИ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Фірмою, заснованою в Угорщині, в 2005 р. до МКАС був пред'явлений позов до фірми, заснованої в Італії, в зв'язку з частковою оплатою товару, поставленого позивачем за контрактом, укладеним сторонами у вересні 2004 р. на умовах FOB. У встановлений договором термін товар сплачений не був. Контракт передбачав вирішення всіх суперечок і розбіжностей, що можуть виникнути з контракту або у зв'язку з ним, у МКАС при ТПП України.

Як можна обґрунтувати компетенцію МКАС розглядати дану справу? На який закон України можна при цьому послатися?

2. Дві організації уклали договір купівлі-продажу, в якому містилося умова такого змісту: «Усі спори між сторонами, пов'язані з тлумаченням і застосуванням цього договору, розглядаються головою громадської організації «Експо-адвайс» паном Х». На початку 2009 року пан Х помер, а в кінці цього ж року виникла суперечка з приводу даного договору.

Яка доля арбітражного застереження? Ким повинен бути вирішений даний спір?

3. Між двома організаціями укладено договір, в який включено умову про створення в разі виникнення спору арбітражного суду ad hoc за формулою $(1 + 1) + 1 = 3$ (кожна сторона вибирає по одному арбітру; арбітри, обрані сторонами, вибирають суперарбітра). Через деякий час виникла суперечка. Відповідач відмовився призначати арбітра.

Дайте правову оцінку діям відповідача. Чи може в такій ситуації бути сформований третейський суд? Які доповнення слід вносити в умову про третейський розгляд, щоб подібна ситуація не блокувала процес вирішення спору? Які дії слід зробити позивачеві?

4. Між турецької та американської фірмами був укладений договір цесії, за яким турецька фірма передала американській фірмі право вимоги до української фірмі про повернення коштів, отриманих ним від турецької фірми за договором позики. Американська фірма після відкриття в Україні свого представництва звернулася до господарського суду з позовом до української фірмі про стягнення боргу за позикою.

У договорі позики передбачене арбітражне застереження про розгляд спору у Арбітражному інституті при Торговій палаті Стокгольма. Позивач вважає, що це застереження не залежить від основного договору позики, а тому має не матеріально-правовий, а процесуальний характер, в зв'язку з чим не може бути цедована. Українська сторона вважає, що суперечка може бути розглянута тільки в Стокгольмі.

Чи передається до іншої особи при відступленні права вимоги та арбітражне застереження? Чи вправі господарський суд розглядати пред'явлений позов по суті?

5. Між українською фірмою (покупець) і німецькою компанією (продавець) укладено договір купівлі-продажу. В ході його виконання між сторонами виникли розбіжності. Сторони не визначили застосовне право, але записали в договорі, що «всі суперечки з цього контракту підлягають розгляду в Міжнародному комерційному арбітражному суді при Торгово-промисловій палаті України відповідно до Регламенту цього суду».

Визначте право, яке застосовується до суті спору та процедуру його розгляду. Чи може суперечка бути предметом розгляду в державному господарському суді України? При яких умовах?

6. Українська фірма, що займається інвестиційною діяльністю в Республіці В'єтнам в формі створення спільного підприємства, звернулася у в'єтнамський суд з позовом проти дій органів державної влади В'єтнаму, що перешкоджають переказу грошових коштів в Україну. Суд у позові відмовив. В'єтнамська

сторона запропонувала представникам позивача використовувати примирливу і арбітражну процедури Вашингтонської конвенції 1965 р.

Як повинен діяти представник української фірми?

7. Проведення навчального арбітражного процесу.

У кожній групі обираються арбітри та представники сторін. Сторони повинні передавати позовну заяву і відгук на позов (зустрічний позов).

Фабула справи, що розглядається:

20 грудня 2015 р. був укладений контракт між німецькою фірмою «Handelshaus» (ФРН) і українською фірмою «Інтерпайп» (Україна), згідно з яким фірма «Handelshaus» зобов'язалася продати партію мікрохвильових печей і холодильників фірмі «Інтерпайп» на суму 800 000 доларів США. Дата доставки в порт України – на 1 березня 2016 р. Базис поставки – DEQ, порт Одеса. Оплата товару проводиться через 5 днів після його отримання. Права і обов'язки сторін визначаються відповідно до Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 р, а з не врегульованих питань – українським правом. Всі спори вирішуються в Арбітражі м. Києва.

10 січня 2016 р. головний бухгалтер фірми «Інтерпайп» направив факсом лист, в якому містилася пропозиція уточнити формулювання арбітражного застереження і вважати, що суперечки будуть вирішуватися в Міжнародному комерційному арбітражному суді при ТПП України (МКАС). Менеджер фірми «Handelshaus» 12 січня за телефоном повідомив про згоду з запропонованим уточненням.

12 лютого 2016 р. товар був завантажений на борт судна, але 14 лютого загинув капітан цього судна, в результаті чого затримався вихід судна в море. Судно вийшло в море тільки 20 лютого 2016 року та прибуло в порт призначення 7 березня 2016 р.

5 березня 2016 року в Україні були внесені зміни до митного законодавства, і митні збори були підвищені з 7 до 20%.

Фірма «Інтерпайп» оплатила мита в розмірі 160 000 доларів США і отримала товар, проте 13 березня оплатила рахунок фірми «Handelshaus» за вирахуванням 160 000 доларів США.

Фірма «Handelshaus» пред'явила позов в МКАС при ТПП України, вимагаючи оплати 160 000 доларів США.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Історія становлення та розвитку міжнародного комерційного арбітражу.
2. Застосування альтернативних способів вирішення спорів. Медіація (посередництво). Примирні процедури (консиліація).
3. Відмінність міжнародного комерційного арбітражу від міжнародного публічного арбітражу та «внутрішнього» третейського арбітражу.
4. Поняття міжнародного комерційного арбітражу.
5. Принципи міжнародного комерційного арбітражу.
6. Міжнародний договір як основне джерело міжнародного комерційного арбітражу.
7. Розкрийте основні положення Конвенції про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень 1958 року.
8. Роль Вашингтонської конвенції в врегулювання інвестиційних спорів між державами і особами інших держав від 18 березня 1965 року.
9. Універсальні міжнародні документи, які регулюють діяльність міжнародного комерційного арбітражу.
10. Поняття та види арбітражної угоди.
11. Основні вимоги до арбітражної угоди.
12. Арбітражний договір та порядок укладення арбітражної угоди.
13. Особливі ознаки арбітражної угоди.
14. Процесуально-правові наслідки укладення арбітражної угоди.
15. Поняття міжнародного комерційного арбітражного рішення.
16. Ознаки арбітражного рішення.
17. Види арбітражних рішень. Остаточне (final award).
18. Проміжне рішення (interim award).
19. Поділ арбітражних рішень залежно від національності.
20. Основні принципи арбітражного провадження в Міжнародному комерційному арбітражному суді при Торгово-промисловій палаті України.
21. Компетенція Міжнародного комерційного арбітражного суду України.

22. Організація роботи Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

23. Склад арбітражного суду, який розглядає справу.

24. Поняття та види арбітражних зборів.

25. Організація Морської арбітражної комісії та її компетенція.

26. Склад арбітражного суду, який розглядає справу.

27. Порядок призначення арбітрів, які розглядають справу.

28. Поняття арбітражного провадження Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України.

29. Визначення правил процедури та місце проведення арбітражу. Мова та строки проведення арбітражного розгляду.

30. Поняття розгляду інвестиційних спорів в арбітражному порядку та поняття інвестиційного спору.

31. Міжнародні документи, необхідні до розгляду інвестиційних спорів в арбітражному порядку.

32. Роль Вашингтонської конвенції в врегулюванні інвестиційних спорів.

33. Процедура вирішення спору в Міжнародному центрі з вирішення інвестиційних спорів.

34. Поняття забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі.

35. Порядок вжиття забезпечувальних заходів у Арбітражному регламенті ЮНСІТРАЛ та Типовому законі ЮНСІТРАЛ.

36. Види забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі.

37. Правовий статус Міжнародної торгової палати.

38. Склад та структура Арбітражного суду Міжнародної торгової палати.

39. Порядок призначення арбітрів та порядок винесення арбітражного рішення щодо спору.

40. Особливості та переваги спеціалізованих міжнародних комерційних арбітражів.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.
3. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
4. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.06.1999р. // Відомості Верховної Ради України УРСР. – 1991. – № 29. – Ст. 327.
5. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. – Ст. 80.
6. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 25. – Ст. 198.
7. Конвенція про розв'язання інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18.05.1965, ратифікована Україною 16.03.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 21. – Ст. 161.
8. Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень від 10 червня 1958 року // Офіційний вісник України. – 2004. – № 45. – С. 329. – Стаття 3004.
9. Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж від 21 квітня 1961 року // Офіційний вісник України. – 2004. – № 44. – Стор. 428. – 2006. – № 5– Стор. 357.
10. Межамериканская конвенция о международном коммерческом арбитраже от 30 января 1975 г. [Режим доступа]. – Офіційний сайт Верховної Ради України: // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show>
11. Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності від 20 березня 1992 року // Офіційний вісник

України. – 2005. – № 12. – Стор. 190.

12. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

13. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40-42. – Ст. 492

14. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 18-22. – Ст. 144.

15. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.

16. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України від 02 грудня 1997 року// [Режим доступу]. – Офіційний сайт Верховної Ради України: zakon3.rada.gov.ua/laws/anot/671/97

17. Про третейські суди: Закон України від 11 травня 2004 року № 1701-IV // Відомості Верховної Ради України . – 2004. – № 35. – Ст. 412.

18. Про виконавче провадження: Закон України [Режим доступу]. – Офіційний сайт Верховної Ради України: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/606->

19. Про ратифікацію Конвенції про прядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами: Закон України від 16 березня 2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 17. – Ст. 161.

20. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. – № 30. – Ст. 260.

21. Про практику розгляду судами клопотань про визнання і виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 грудня 1999 р. № 19 // Вісник Верховного Суду України. – 2000. – № 1.

22. Типовий закон ЮНСІТРАЛ щодо міжнародного торгівельного

арбітражу від 21 червня 1985 року [Режим доступу]. – Офіційний сайт Верховної Ради України: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_879.

23. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ ООН від 15.06.1976 року в редакції 2010 року [Режим доступу]. – Офіційний сайт Верховної Ради України: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_059.

Список основної літератури:

1. Белоглавок О. Правовий характер міжнародного арбітражного розгляду у торговельних справах та прояви конфліктів між правовими культурами / О. Белоглавок // Право України. 2011. № 1. С. 22.

2. Блінов Є. Останні зміни до законодавства з міжнародного приватного права: практичні аспекти / Є. Блінов, А. Шарикіна //Юридична газета. – 2011. – 1 лют. (№ 5). – С. 9.

3. Васильченко В. В. Науково-практичний коментар Закону України «Про міжнародне приватне право». К., 2007.

4. Визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних комерційних арбітражів: компендіум; за заг. ред. В.В. Комарова. Харків: Право, 2020. 668 с

5. Винокурова Л. Міжнародний комерційний арбітраж і Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті»: деякі проблеми застосування / Л. Винокурова // Право України. – 2011. – № 1. – С. 57-66.

6. Винокурова Л. Порядок розгляду спорів у міжнародному комерційному арбітражі / Л. Винокурова // Право України. – 2011. – № 1. – С. 79-96.

7. Гончаренко О.М. Взаємодія державних судів з альтернативними методами вирішення комерційних спорів / О.М. Гончаренко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування: Серія «Право». Частина третя / Ред. кол.: Д.О. Мельничук (голова) та ін. – К., 2011. – Вип. 165. – Ч. 3. – С. 326-330.

8. Гончаренко О.М. Міжнародний комерційний арбітраж : навч. посіб./

О.М. Гончаренко. – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – 203с.

9. Гончаренко О.М. Переваги розгляду комерційного спору арбітражним інститутом Стокгольмської Торгової // Український часопис міжнародного права. Спецвипуск. – 2014.

10. Дахно І.І. Міжнародне приватне право - 4 : навч. посібник / І.І. Дахно, В.М. АлієваБарановська. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 632 с.

11. Довгерт А. С. Доктрина міжнародного приватного права в Україні на зламі століть. Право України. 2020. № 6. С. 13-40.

12. Заєць А. Проблемні питання визнання і виконання рішень міжнародних комерційних арбітражних судів на території України / А. Заєць // Право України. – 2014. – № 12. – С. 73-74.

13. Захарченко Т., Теплюк М. Визнання і виконання міжнародних арбітражних рішень в Україні: питання теорії та практики / Т. Захарченко, М.Теплюк // Право України. – 2011. – № 1. – С. 160-183.

14. Зозуля О.О. Міжнародний змішаний арбітраж: досвід та національна практика: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.11 / О.О. Зозуля ; Ін-т законодавства ВР України. – К., 2008.

15. Кисельова Т.С. Оспорювання та примусове виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис... канд.юрид. наук: 12.00.04 / Кисельова Тетяна Сергіївна ; НАН України, Інститут економіко-правових досліджень. – Донецьк, 2003.

16. Кисіль В. І. Міжнародне приватне право: питання кодифікації. – 2-ге вид. – К.: Україна, 2005. – 480 с.

17. Литвиненко З. Подання позову до міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України / З. Литвиненко // Право України. – 2011. – № 1. – С. 67-78.

18. Мальський М.М. Арбітражна угода: теоретичні та практичні аспекти: Монографія. – Львів: Літопис, 2013. – 374 с.

19. Мамон З.В. Співвідношення міжнародного публічного і міжнародного комерційного арбітражів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук :

12.00.11 / З. В. Мамон ; Ін-т законодавства ВР України. К., 2011.

20. Мармазов В., Пушкар П. Чи існує право на справедливий арбітражний розгляд, гарантований Європейською конвенцією з прав людини? Право України. 2011. – № 1. – С. 37-49.

21. Матвійчик В.К., Хар І.О. Міжнародний комерційний арбітраж: Практикум у семи книгах: Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2007. – 244 с.

22. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / за ред. А.С.Довгерта і В.І.Кисіля. – К.: Алерта, 2012. – 376 с.

23. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С. Г. Кузьменка. – К.:Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.

24. Міжнародне приватне право. Особлива частина: підручник / за ред. А.С.Довгерта і В.І.Кисіля. – К.: Алерта, 2013. – 400 с.

25. Міжнародне приватне право: Навч. посіб. / С. В. Вишновецька, Ю. В. Корнеєв. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 164 с.

26. Міжнародне приватне право: навчальний посібник за ред. Ю.Ф. Іванова. Київ: Алерта, 2018. 390 с.

27. Міжнародне приватне право: підручник / [Є. М. Білоусов, І. М. Жуков, В. В. Комаров, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. Є. М. Білоусова, І. В. Яковюка. Х., 2020. 408 с.

28. Міжнародне приватне право: підручник для студ. юрид. вищ. навч. закладів/ за ред. проф. В.П. Жушмана та доц. І.А. Шумило. – Х.: Право, 2012. – 320 с.

29. Міжнародне приватне право: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. Х., 2015.

30. Міжнародне приватне право: Підручник для юрид. вищ. навч.закл. / за ред. проф. В.П. Жушмана та доц. І.А. Шуміло. – Х.:Право, 2012. – 320 с.

31. Міжнародний арбітражний суд в Україні: теорія і законодавство \ Торгово-промислова палата України; Під заг. ред. І.Г. Побірченка – К.: Вид. Дім „Ін Юре”, 2007. – 584 с.

32. Міжнародний комерційний та цивільний процес: навч. посіб. Для курсантів галузі знань 0304 «Право» спец. 8.03040101 «Правознавство» / Укоопспілка, Львів. комерц. акад. ; [уклад.: Апопій І. В., Ратушна Б. П.]. – Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2014. – 127 с.
33. Нагнибіда В. І. Механізм правозастосування при вирішенні спорів у міжнародному комерційному арбітражі; за ред. проф. О. Д. Крупчана. Київ, 2020. 492 с.
34. Нариси з міжнародного приватного права. Вип. 3 / за ред. А. С. Довгерта, О. М. Бірюкова. – К.: Алерта, 2014. – 324 с.
35. Пільков К. Практика визнання та надання дозволу на примусове виконання арбітражних рішень в Україні / К. Пільков // Право України. – 2014. – № 12. – С. 78-82.
36. Плахотнюк Н.В. Проблема застосування судами іноземного права. Іноземне право: «факт» чи «право»? // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2011. – № 7. – С. 65-71.
37. Побірченко І. Діяльність міжнародного арбітражу в Україні та його міжнародні зв'язки. Право України. – 2011. – № 1. – С. 8-21.
38. Подцерковний О. Проблеми втручання судів в арбітражну діяльність у контексті підстав банкрутства та тлумачення «публічного порядку» / Право України. 2014. – № 12. С.50-54.
39. Практика Международного коммерческого арбитражного суда при ТПП Украины по рассмотрению внешнеэкономических споров за 2006-2010 годы / Под общей ред. Н.Ф. Селивона. – К.: 2013. 535с.
40. Притика Ю.Д. Міжнародний комерційний арбітраж: Питання теорії та практики: Монографія. – К.: Ін Юре, 2005. – 516 с.
41. Притика Ю.Д. Теоретичні проблеми захисту прав учасників цивільних правовідносин в третейському суді: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.03 /Ю.Д. Притика ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2006. – С. 10.
42. Світличний О. П. Господарський процес: навч. Посібник. К.: НУБіП

України, 2014. 299 с.

43. Селівон М. Взаємодія судової влади з міжнародним комерційним арбітражем / М. Селівон // Право України. – 2011. – № 1. – С. 130-138.

44. Сліпачук Т. Практичні аспекти процесу доказування у міжнародному комерційному арбітражі / Т. Сліпачук // Право України. – 2011. – № 1. – С. 122-129.

45. Спектор О. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: світовий досвід та перспективи застосування у правовій системі України / О.Спектор. – К.: «Фенікс», 2013. – 160 с.

46. Торгашин О.М. Правові засади регулювання діяльності Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України (господарсько-правовий аспект): автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / О.М. Торгашин ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана". – К.,2008. – С. 8

47. Фединяк Г. С., Фединяк Л. С. Довідник з міжнародного приватного права та міжнародного цивільного процесу. К.: Алерта, 2019. 234 с. вимушений шлях розвитку права? // Право України. – 1996. – № 6. –С. 33-36.

48. Фединяк Г.С., Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право. Підручник. Вид. 8-е, переробл. і допов. К., 2021.

49. Фединяк Г.С., Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право: Підручник. Київ: Алерта, 2017. 504 с.

50. Цивільне процесуальне право України: підручник. / В. М. Коссак, Р. Я. Лемик, Ю. В. Навроцька, С. В. Сенік; за заг. ред. В. М. Коссака. Харків: Право, 2020. 752 с.

51. Цірат А. В. Міжнародний комерційний арбітраж. – К.: Видавничий дім “ІнЮре”. – 2004. – 360 с.

52. Цірат Г. А. Міжнародний комерційний арбітраж : навч. посіб. К., 2019. 410с.

53. Чирич О. Право міжнародного торгового арбітражу вирішувати

питання щодо власної юрисдикції / О. Чирич // Право України. – 2011. – № 1. – С. 97-107.

54. Beckers, A. (2016). Law or Social Ordering: A Choice for Commercial Parties in Dispute Resolution? A Comment on Kornet. In C. Cauffman & J. Smits (Eds.), *The Citizen in European Private Law: Norm-setting, Enforcement and Choice* (pp. 185-196).

55. Born G.B., *International Commercial Arbitration*.

56. Daele K. *Challenge and Disqualification of Arbitrators in International Arbitration*. 2012.

57. *EU and US Antitrust Arbitration*. Blanke G., Landolt P. (eds.). 2011.

58. Hartley, T. (2020). *International Commercial Litigation: Text, Cases and Materials on Private International Law* (3rd ed.). Cambridge: Cambridge University Press, 932 pp.

59. *International Arbitration: Law and Practice*; 3rd edition. Wolters Kluwer. (June 7, 2021). 616 pp.

60. *International Commercial Arbitration in the European Union; Brussels I, Brexit and Beyond*; Chukwudi Ojiegbe, Centre for Private International Law, University of Aberdeen, UK. 2020. 320 p.

61. *International Commercial Arbitration. A Comparative Introduction: monography; Principles of Commercial Law series* Franco Ferrari, Friedrich Rosenfeld and John Fellas. USA: Elgar Publishing, Incorporated, Edward, Massachusetts. 288 pp.

62. *International Commercial Arbitration*. Thomson West. 2022. 808 pp.

63. *International Investment Law and Arbitration*. Cambridge University Press; 2nd edition (April 22, 2021) 682 pp.

64. Kornet, N. (2016). Normative Frameworks in Commercial Dispute Resolution: The Role of Legal and Non-legal Norms in Mediation and Adjudication. In C. Cauffman & J. Smits (Eds.), *The Citizen in European Private Law: Norm-setting, Enforcement and Choice* (pp. 161-184). Intersentia.

65. Martinez-Fraga, P. (2020). *The American Influence on International*

Commercial Arbitration: Doctrinal Developments and Discovery Methods (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press, 420 pp.

66. McIlwrath M., Savage J. International Arbitration and Mediation: A Practical Guide. 2010.

67. Mills, A. (2018). Party Autonomy in Private International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 580 pp.

68. Mistelis L.A., Brekoulakis S.L. Arbitrability: International and Comparative Perspectives. 2009.

69. Reed L., Paulsson J., Blackaby N., Guide to ICSID Arbitration. 2010.

70. Smeureanu I.M. Confidentiality in International Commercial Arbitration. 2011.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Верховної Ради України: <http://rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Гаазької конференції з міжнародного приватного права: <https://www.hcch.net/>
3. Офіційний сайт Комісії ООН з права міжнародної торгівлі: <http://www.uncitral.org/>
4. Офіційний сайт Міжнародного інституту з уніфікації приватного права: <http://www.unidroit.org/>
5. Офіційний сайт Міністерства юстиції України: <https://minjust.gov.ua/>
6. Інформація Міністерства юстиції України про міжнародно-правове співробітництво України у цивільних і кримінальних справах: https://minjust.gov.ua/international_legal_cooperation_in_civil_and_criminal_matters
7. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України: <https://mfa.gov.ua/>
8. 9. Повний список договорів Ради Європи:
9. <https://www.coe.int/ru/web/conventions/full-list>
10. Єдиний держаний реєстр судових рішень – www.reyestr.court.gov.ua.
11. Каталоги – НБУВ Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
12. eNUOLAIR – депозитарій (архів) НУ ОЮА - <http://dspace.onua.edu.ua>